

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

ANDIJON DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI

**«ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK YO'NALISHLARI VA CHET
TILLARINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR»**

MAVZUSIDAGI XALQARO II MIY-AMALIY ANJUMAN

**«СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ЯЗЫКОЗНАНИЯ И
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ
ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ»**

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

**“MODERN TRENDS IN LINGUISTICS AND INNOVATIVE
APPROACHES TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES”**

PROCEEDINGS INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

ANDIJON-2024. 10-IYUN

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ANDIJON DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI

«ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK YO'NALISHLARI VA CHET
TILLARINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR»

MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN

«СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ЯЗЫКОЗНАНИЯ И
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ
ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ»

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

“MODERN TRENDS IN LINGUISTICS AND INNOVATIVE
APPROACHES TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES”
PROCEEDINGS INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE

2024-YIL 10-IYUN

ANDIJON – 2024

Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 18-yanvardagi “2024-yilga mo‘ljallangan xalqaro va respublika miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 16-sonli buyrug‘i, shuningdek, mamlakat ilm-fani nufuzini yanada oshirish va xalqaro ilmiy-texnik hamkorlik ko‘lamini kengaytirishga qaratilgan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpozium, kongress, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlarni yuqori ilmiy va tashkiliy amaliy darajada samarali o‘tkazilishini ta‘minlash maqsadida Andijon davlat chet tillari institutida “Ingliz tili nazariy aspektlari”, “Ingliz tili va adabiyoti” hamda “Ingliz tili amaliyoti” kafedralari tomonidan “Zamonaviy tilshunoslik yo‘nalishlari va chet tillarini o‘qitishda innovatsion yondashuvlar” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazildi.

Mas‘ul muharrir(lar):

f.f.n., prof. S.O.Solijonov

Tahrir hay‘ati:

f.f.d.prof. D.A.Rustamov
f.f.d.prof. M.I.Umarxo‘djayev
PhD. dots. M.A.Qurbonov
f.f.d.prof. G‘.M.Xoshimov
f.f.d.prof. V.A.Vositov
PhD. dots. M.G‘.Xoshimov
p.f.n. prof. Sh.S.Alimov
PhD. G.M.Ibragimova
PhD. Q.Umrzakov
kafedra o‘qituvchisi N.Xamidov
kafedra o‘qituvchisi Z.No‘monova

Tahrir nashriyoti bo‘limi muharriri:

A.A.Xomidov

Ilmiy-amaliy konferensiya materiallariga oid mazkur to‘plam, tilshunoslikning zamonaviy yo‘nalishlari va chet tillarini o‘qitishdagi innovatsion yondashuvlar hamda ulardagi dolzarb masalalarga bag‘ishlanligi bilan ahamiyatlidir.

Mazkur to‘plamdan respublika va xorijiy oliy ta‘lim muassasalarida hamda ilmiy-tadqiqot markazlarida faoliyat olib borayotgan olimlar, professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, magistrlar va iqtidorli talabalarning ilmiy maqolalari joy olgan.

To‘plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlar sanasining to‘g‘riligiga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Andijon davlat chet tillari instituti, 2024-yil

emas” tushunchasini inglizlar obrazli tarzda “*All bread is not in one oven*” (Barcha non bir tandirda yopilmaydi), o'zbeklar “*Besh qo'l baravar emas*” deydilar.

Turli tillarning maqollari qiyoslanib tadqiq qilinarkan, ular o'sha til egasi bo'lmish xalqning tarixiy, ma'naviy va moddiy madaniyati ko'zgusi ekaniga guvoh bo'lamiz. Shu sababli, turli til maqollarini qiyosiy o'rganish millatning o'ziga xos madaniy va milliy qirralarini ochishga yordam beradi, boshqacha qilib aytganda, o'sha xalqning mentalitetini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh. S. Alimov “Tillar o'qitish metodikasi va ta'lim texnologiyalari”, Andijon.
2. Gibbs, R. W., Jr. (1994). *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge University Press.
3. Goatly, A. (2007). *Washing the Brain: Metaphor and Hidden Ideology*. John Benjamins Publishing.
4. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
5. Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford University Press.
6. Permyakov G. L. “Основы структурной паремологии” – Москва, 1988.
7. Uray, A. (2002). “Formulaic Language and the Lexicon”, Cambridge.

O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA “GO'ZALLIK” KONSEPTINING FOYDALANISHI

Jabborova Dilafroz Sharofovna,
Zarved universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz bugungi kunda ingliz va o'zbek xalq ertaklaridagi "go'zallik" tushunchasining turli jihatlarini hamda bunday fazilatlarni rivojlantirishning zamonaviy usullarini muhokama qildik. "Go'zallik" tushunchasining mazmuni ertaklardan foydalangan holda lingvistik va madaniy tadqiqotlar doirasida tahlil qilindi va kontseptual tahlil qilish nafaqat o'xshashliklarni, balki madaniyatlar o'rtasidagi farqlarni ham aniqlashda samarali ekanligi ko'rsatildi.

Tayanch so'z va iboralar: Ingliz va o'zbek xalq ertaklari, konsept, o'xshashlik va farq, kognitiv yo'nalish, umuminsoniy va milliy qadriyat, ingliz lingvomadaniyati, g'oyalarni taqqoslash.

Hozirgi ilm-fan rivojlangan bir davrda tilshunoslikka bo'lgan e'tibor kuchaymoqda va buning natijasida kognitiv yo'nalish ham jadal rivojlanmoqda. Bu yo'nalishning asosiy maqsadi nafaqat tilni o'rganish, shuningdek, kognitsiya, ya'ni insonning aqliy, intellektual foydalari to'plami bo'lgan kognitiv jarayonni ham tahlil qilishdir. Tilshunoslikdagi kognitiv yo'nalish orqali tilning leksik darajasini o'rganish samarali yo'llardan biridir, sababi bu tilshunoslarga tushunchalar yordamida tilning so'z boyligini yangi usulda tizimlashtirishga keng imkon beradi. Birinchi navbatda “kontseptsiya” tushunchasini tahlil qilsak, ushbu atama kognitiv

tilshunoslikda, ilmiy yo'nalishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, unga ko'ra "inson axborotni qayta ishlash tizimi sifatida o'rganilishi kerak va insonning xulq-atvori insonning ichki holatlari nuqtai nazaridan tavsiflanishi va tushuntirilishi kerak". "Kontsepsiya" tushunchasining turli xil izohlanilishiga qaramay, ular hali ham umumiy-kontsepsiyaga ega, xalq madaniyatini aks ettiruvchi, fikrlash yoki xotira birligi sifatida belgilanadi. Konsept insonning olamni idrok etishida faol harakatlanuvchi, uning ongida mental tarzda namoyon bo'ladigan, til egalarining dunyoqarashi, milliy-etnik xususiyatlarini o'zida aks ettiruvchi birlikdir. [4, 1-8]

Bugungi kunda tilshunoslikda tushunchalar keng doirada o'rganilmoqda. Bunga yaqqol misol sifatida, mazkur maqolada "go'zallik" tushunchasini o'zbek va ingliz tilida qiyoslash orqali tahlil qilamiz. Go'zallik tushunchasiga izoh beradigan bo'lsak, tabiat va jamiyatdagi narsa va hodisalarning, inson faoliyatining kishida mehr-muhabbat, quvonch, zavq, erkinlik tuyg'ulari hosil qilishga qodir bo'lgan xususiyatlarini ifodalaydi. Go'zallik inson va hodisalarni umuminsoniy va milliy qadriyat sifatida belgilovchi ijtimoiy, ijobiy va ijodiy tushunchadir. O'zbek tilidagi "chiroyli" so'zi estetik baho sifatida alohida buyum, narsa va shaxsni, ko'pincha tashqi belgilar va shakllarning mutanosibligi, uygunligini nazarda tutsa, go'zal so'zi inson ongidagi tushunchani, tasavvurni, idealni ifodalaydi. Tarixiy taraqqiyot natijasida har bir xalq o'zining go'zallik ideali va tushunchasiga ega bo'ladi.

O'zbek tilidagi "go'zallik" va ingliz tilidagi "beauty" tushunchalari taqqoslanganda, o'zbek va ingliz xalqlarining milliy xususiyatlari, atrofdagi dunyoni tushunish va idrok etishdagi o'xshashliklar va farqlar to'g'risida ma'lum bir xulosaga ega bo'lishimiz mumkin

Go'zallik tushunchasi ertak uslubi bilan ham izohlanadi, ya'ni uni janr xususiyati deb hisoblash mumkin. Go'zallik konseptining mazmuniy strukturasi ikki guruhga - tabiat va inson go'zalligi tematik guruhlariga ajratish tamoyilini o'zbek xalq ertaklarida ham kuzarish mumkin. Shuningdek, "go'zallik" tushunchasini osmon jismlari bilan, asosan Quyosh, Oy va yulduzlar bilan taqqoslashlar mavjud. Go'zallikni ingliz lingvomadaniyatida as beautiful as a rainbow (kamalakday), as beautiful as a picture (suratday), as beautiful as a spring time (bahorday) o'xshatishlari bilan beriladi, lekin o'zbek tilida bu ma'noni ifodalash uchun "oyday", "suqsurday" o'xshatishlari mavjud bo'lib, suqsur o'rdakning bir turi bo'lgan qush nomidir. Ushbu o'xshatish faqat o'zbek tiliga xos bo'lib, unda milliy-madaniy qarashni ko'rish mumkin. [1, 7-11]

O'zbek xalq ertaklarida ham qizning go'zalligini ya'ni tashqi qiyofasini turli xil o'xshatishlar orqali ifodalangan. Masalan, "Malikai Husnobod" ertagida malikaning go'zalligi quyidagicha tasvirlangan: "Sohibjamolli haddan ziyoda, oy desa og'zi bor, kun desa ko'zi bor, shaq-shaqayi jamoli o'n to'rt kechali oyni xira qilar ekan. Suv ichsa tomog'idan, sabzi yesa biqinidan ko'rinar ekan". [3, 72] "Podachining qizi" ertagida esa: "Shunaqa bo'yi tolma, ikki yuzi olma, og'zi angishvonadek mahpora qizga loyiq keldi». [3, 133]

Bu singari tasvirlar nafaqat o'zbek xalq ertaklarida balkim, ingliz ertaklarida ham kuzatish mumkin. Jumladan, "Beauty and Beast" ("Sohibjamol va maxluq") ertagida "go'zal" sifati nafaqat qahramonlarning tashqi qiyofasini tavsiflash, balki go'zal tabiatni tasvirlash uchun ham ishlatiladi va go'zallik"

tushunchasi “great”, “lovely”, “beatiful” so'zlari orqali berilgan. “Near where he had stopped he saw a **great garden**, and getting off his horse he wandered about in it till he found a **lovely rosebush**; and he plucked **the most beautiful rose** he could see on it. [2, 203-206]

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, til kabi g'oyalarni taqqoslash fikrimiz va so'zlarimiz qanday bog'liqligini tushunishimizga yordam beradi va bu bizga tilni o'rganishning o'ziga xos usulini beradi. “Go'zallik” va “beauty” konseptini qiyoslab o'rganish – bu lingvomadaniy tahlil bo'lib, tarkibiy qismlarini chuqur o'rganish va olam lisoniy manzarasining shakllanish mexanizmini tasvirlash orqali amalga oshirildi. Ingliz va o'zbek xalq ertaklarida “go'zallik” konseptining chog'ishtirma talqini – bir-biridan madaniy, mintaqaviy va hududiy uzoq bo'lgan ikki xalq ertaklaridagi o'xshashlikni ochib berish orqali millatlar orasida bu kabi o'xshashliklar uchrashi kuzatildi.”

Adabiyotlar:

1. Алещенко Е.И. К вопросу о соотношении сказки и мифа / Е.И. Алещенко // Изв. Волгоград. гос. пед. ун-та. - Сер. «Филологические науки». - 2008. № 7 (31). – С. 7-11
2. Tojiboyev I.U. “Expression of the concepts of "beauty/ugliness" in English and Uzbek languages phraseological units and paremiology” // Models and methods in modern science. International scientific-online conference. –France. – P.203-206. Published 2023. Version v1. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10068244>.
3. Ўзбек халқ эртақлари. – Тошкент, 2007.
4. SHAROFOVNA D. J., KAKHOROVNA D. T., IKHTIYAROVNA M. R. Principles of A Systematic Approach in Conceptual Language Research: Relevance and Implementation //International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology. – Т. 7. – №. 4. – С. 1-8.

INGLIZ ADABIYOTIDA ALLITERATSIYADAN FOYDALANISH TAMOYILLARI

G'ofurova Gullola Axmadullayevna
ADCHTI magistranti,
[Tel:+998200103767](tel:+998200103767)
e-mail: gofurovagullola@gmail.com

Annotatsiya: Alliteratsiya adabiy asarlarda foydali vositadir. Alliteratsiya, badiiy matnda o'ziga xos musiqiylik va ta'sirchanlik yaratishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu maqolada alliteratsiyaning ingliz adabiyotida foydalanish tamoyillari ko'rib chiqilgan hamda misollar orqali yoritilgan.

Kalit so'zlar: alliteratsiya, annosans, konsonans, she'riyat, adabiyot.

PRINCIPLES OF THE USE OF ALLITERATION IN ENGLISH LITERATURE

Abstract: Alliteration is a useful tool in literary works. Alliteration, a certain musicality and expressiveness in the text, is an important tool. Alliteration in English literature is illustrated through examples through a review of the use of alliteration in English literature.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

	USULLARI Mirzatolipova Gulzira Ulug'bek qizi	
103.	GENDERNI IFODALOVCHI NOVERBAL VOSITALARNI TUSHUNIB YETISH MASALASI Kurbanov Muzaffar Abdumutalibovich	325
104.	WORD FORMATION OF MEDICAL TERMS IN ENGLISH LANGUAGE Maxmudova Iroda	330
105.	THE ENGLISH NATIONAL MENTALITY AND ITS EXPRESSION IN THE LANGUAGE Solijonov Boburjon	332
106.	МОНОТАКСЕМНЫЕ И ПОЛИТАКСЕМНЫЕ ПРОВЕРБЕМЫ С НЕГАТИВНЫМ КОМПОНЕНТОМ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ Назарова Д.Ш.	335
107.	PHONETIC PECULIARITIES OF STYLE Sobirjon Solijonov	340
108.	“Қиёс” концепценти ва унга семантик уйкаш стилистик воситалар тахлили. Ашуров Мўмин Умаржонович	343
109.	ADABIYOTDA SHAKL VA MAZMUN N.M.Qodirova X.Xojiboboyeva	347
110.	IJODIY MAHORATLARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA BAKALAVRANT VAQTINI YUQORI DARAJAGA OSHIRISH Abdullayeva Lola Sadullayevna	350
111.	NUTQIY AKTNING ASOSIY KATEGORIYALARI. Qurbonova Barnoxon Baxodir qizi	353
112.	ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОЙ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ Тешабаев Аллаёржон Ганиевич	356
3-SHO'BA. QIYOSIY VA CHOG'ISHTIRMA TILSHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI		
113.	“SEVGI” KONSEPTI INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BADIY VOSITALAR TALQINIDA To'xtasinova Shoxsanam Abdujalil qizi	360
114.	INGLIZ VA O'ZBEK TILIDAGI SOMATISM KOMONENTLI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING GENEZISI Niyozova Mashhura Usmonovna	362
115.	INGLIZ PAREMIYALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI Dadaboyeva Malikaxon Farxodjon qizi	365
116.	O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA “GO'ZALLIK” KONSEPTINING IFODALANISHI Jabborova Dilafruz Sharofovna	368
117.	INGLIZ ADABIYOTIDA ALLITERATSIYADAN FOYDALANISH TAMOYILLARI G'ofurova Gullola Axmadullayevna	370
118.	INGLIZ, RUS VA O'ZBEK TILLARIDA PLEONAZM VA TAVTOLOGIYA TUSHUNCHALARI, TURLARI VA TARJIMA MASALALARI Abdusamatova Ominabonu G'ulomjon qizi	373